

Pòrtic

Manuel Milián Mestre

Els ponts trencats

Manuel Milián Mestre

Els ponts trencats

Primera edició: gener del 2016

© Manuel Milián Mestre, 2016

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Pòrtic
Diagonal, 662-664
08034 Barcelona
www.portic.cat

ISBN: 978-84-9809-306-3
Dipòsit legal: B. 28.039-2015
Fotocomposició: Àtona Víctor Igual, SL
Impressió: Limpergraf

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

ÍNDEX

Pròleg	9
1. Raons d'un penediment	15
2. Arrels als Ports de Morella	29
3. Tortosa, una mesura de l'amor	51
4. Primera consciència de l'empresarialitat a Catalunya	87
5. Cap a la configuració del canvi	111
6. Les vies subterrànies del canvi democràtic (1968-1975)	143
7. El pont de la Transició	189
8. La construcció de la concòrdia i l'autonomia	235
9. El pilar de la Constitució	279
10. Els empresaris i la societat civil en la Transició (1975-1980)	359
11. El solitari del Clos Mosny	407
12. «Parturient montes, nascetur ridiculus mus»	457
Epíleg	521
Índex onomàstic	553

RAONS D'UN PENEDIMENT

És sabut que a ningú no li agrada escoltar les veritats quan són dures i crues. No obstant això, els qui tenim vocació per la prospectiva o la profecia tenim el deure d'avisar, d'advertir sobre els giravolts i els obstacles del camí i les dificultats que puguin alterar la normalitat. Avui ens trobem en una conjuntura en què s'arrisca bona part del que s'ha conquerit en els darrers decennis i s'aposta pel gran problema dels reptes enigmàtics o les incògnites per aclarir. Amb aquest esperit invoco Joan Maragall quan poetitzava, tal vegada amb sensacions semblants a les meves:

*Vigila, esperit, vigila,
no perdís mai el teu nord,
no et deixis dur a la tranquil·la
aigua mansa de cap port.*

No sé pas si estem vigilant prou; sí que tinc clar que hem perdut el nord i no el trobem. Hi ha massa confusió i s'ha esvaït l'essència de la nostra cultura de respecte i reflexió, de mesurar bé els passos abans de fer-los, de caminar dubitatius perquè ni sabem on anem, ni encara menys el traçat del camí. Ara, més que mai, Antonio Machado té vigència: «*se hace*

camino al andar»; però, com ell deia amb gran sentit, «*caminante, no hay camino...*». De veritat, ¿algú està en condicions d'anunciar una via de sortida a aquest enrenou? El president de la Generalitat de Catalunya, Artur Mas, no sap on va, per més que digui que sí que sap on vol anar. Falten crítics, manquen els intel·lectuals que en altres èpoques de la Història van definir perspectives com Ortega y Gasset a la República, tot i que després afegís allò de «*no es eso, no es eso*». Certament, el desgavell de la Segona República ens va portar al desastre de la contrarevolució i la fratricida Guerra Civil del 1936-1939. No era, evidentment, allò que ell ensumava, però tampoc és això el que avui ens serveixen en plat de somnis i mentides els profetes del paradís, tal com ho fan Oriol Junqueras, Francesc Homs *et caeteris*.

A Catalunya i a Espanya, hi manquen els intel·lectuals de debò; aquells que, en enraonar, ensenyen la perspectiva del moment i obren les portes del futur immediat, complex i costerut, que potser té més a veure amb *El paradís perdut* de John Milton que no pas amb la *Gerusalemme liberata* de Torquato Tasso, el qual jo recordava i rellegia al capvespre dels meus dies romans al costat de la seva *quercia* (alzina) a la Piazza del Gianicolo, lloc diví, si més no per veure morir el dia sobre els terrats de Roma entre daurats i terrosos, quasi rogencs.

Tal vegada no ens hem conformat amb el que hem guanyat en els últims quaranta anys d'una Espanya alliberada de la dictadura. Potser en volíem més perquè els somnis ultrapassen sempre la realitat feixuga i ens allunyen del que els ulls i la intel·ligència capten i que, sovint, no volem veure ni escoltar. Per somniar hi ha els deserts, perquè allí no existeixen ni els límits visuals ni les fronteres. Sovint fins i tot el paisatge es modifica amb un cop de vent o en una nit de lluna i ventades. Ens hem acomodats massa a l'aigua mansa d'un port, i ens neguem les evidències d'una decadència moral

postcrisi, d'un eclipsament dels grans valors, fins i tot d'una destrucció de les categories ètiques, sense les quals tota aigua és plàcida perquè es corromp. I això succeeix a casa nostra i incomprendiblement cegats pel ressol dels somnis d'aquells líders —ells se'n diuen— que confonen la ceguera amb el somni que històricament ens ha portat al fracàs.

¿Les eleccions europees del 25 de març del 2014 no apunten el despertar dels radicalismes de la dreta i l'esquerra? Que ningú en els seus processos febrils pensi que el sistema pot resistir el tremendisme i l'angoixa de la hipotètica sortida de la crisi, que, si hom no indica solucions o esperances a curt termini, proposa tempestes molt serioses i definitòries per al futur. M'ho apuntava fa uns mesos a Madrid un gran expert en l'economia mundial que desenvolupa la seva activitat als Estats Units i assessora la Reserva Federal i el Banc Mundial, entre altres organismes: «El problema ara no són els bancs, ni el sistema financer, sinó que l'esdevenir de la crisi està en mans dels gestors dels grans fons de pensions i inversions». És a dir, els Soros i companyia, que mouen ingents quantitats de diners en els mercats internacionals.

Amb aquest panorama, què poden fer els Estats i els bancs centrals si les causes estan fora del seu abast i radiquen en els senyors feudals de les inversions mundials? ¿Queden armes defensives per neutralitzar els seus efectes devastadors? Ni la societat està en condicions de resistir, ni les classes mitjanes —matalàs neutralitzador dels conflictes socials— tenen avui el gruix i l'actitud exigibles davant un repete semblant; ni les estructures de la democràcia resisteixen, tenint en compte el seu elevat grau de corrupció institucional; governants corruptes; polítics mediocres, incapaçs i bruts d'escàndols; moral social destruïda i un excés de desànim en la població. Jo aconsellaria rellegir un llibre fascinant i dramàtic de Stefan Zweig, les seves memòries titulades *El món*

d'ahir, sobre l'univers i la cultura que van arrossegar Europa a la decadència i la ruïna després de la guerra del 1914, i a la devastació absoluta del 1939, la Segona Guerra Mundial. Avui, més que mai, mereixeria una reflexió responsable.

No vull invocar el profeta Jeremies, però sí uns fets que pronostiquen intranquil·litat: l'abdicació del rei Joan Carles amb alarmants elements d'improvisació i urgència; el desafiament d'Artur Mas en actitud d'autòmat davant la Llei i el sistema constitucional; la claudicació de l'alcalde de Barcelona, Xavier Trias, davant les accions juvenils, més o menys revolucionàries, clarament reivindicatives d'un altre sistema; els greus escàndols a punt de ser sentenciats pels jutges —tant de bo que independents!— a Espanya i a Catalunya coneguts per tothom, i també aquest tuf de governació podrida d'esquena als ciutadans, genuïns titulars dels drets i la sobirania, que només poden esgrimir quan són convocats a les urnes, després d'interregnes, de no haver estat escoltats en les seves demandes i queixes, realment aixafats per l'engany als seus drets i l'excessiu gravamen dels impostos. Que en prengui nota aquell a qui correspongui: sense classes mitjanes no hi haurà estabilitat! En conseqüència, negres presagis sobre la societat, l'economia, la política i les institucions. És la trajectòria sistèmica d'una greu crisi ni controlada ni continguda. L'arrel del problema és l'eclipsi ètic general, la manca d'una sòlida autoritat que recondueixi els abusos del poder, les arbitriarietats dels partits polítics i els banquers, i el fet que no s'hagi expulsat del sistema els innumerables mediocres que han enfonsat el procés social i el benestar, tot fomentant l'abús i la cobdícia sense límits. Aquesta orfandat d'*auctoritas* és, ni més ni menys, el que denuncia i diagnostica Moisès Naím en l'assaig *El fin del poder*. Va ser la gran ambició dels qui van pretendre reordenar les coses en els anys següents a la crisi del 1929.

I no se'n van sortir. Els «reordenadors» crearen un assaig d'ordre nou, buscaren els camins de la disciplina i la duresa, caminaren cap a la imposició i l'Imperi, i destruïren pobles i societats. Tots sabem com acabaren aquells feixistes italians, aquells nazis neopaganitzants germànics, aquells il·luminats del «*Por el Imperio hacia Dios*». La Segona Guerra Mundial, terriblement destructiva, ho va aplanar tot. Un comunisme gairebé esotèric va deixar desenes de milions de morts i va destruir gairebé l'ànima de molts pobles de l'est d'Europa. Stalin va consolidar la imatge del monstre reductor de pobles, «reeducador» dels milions de ciutadans en un somni apoteòsic de l'imperi de la classe obrera; és a dir, de la dictadura del proletariat. ¿Així pretenen alguns reconduir-nos? ¿Aquest és el camí que volen ignorar els nous conductors de pobles, aquells que aspiren a manipular-nos com si fóssim mesells, que difuminen la realitat i totes les conseqüències negatives del seu somni? Certament aquest no serà el meu camí. Abans el silenci i la soledat muntanyenca d'un ermità.

Jo dubto d'aquests profetes, de tants mentidors que circulen per les nostres viles i ciutats. Senzillament, no crec en la suposada unanimitat que, per exemple, ens ven l'anomenada Assemblea Nacional Catalana, ni en el bon sentit de la seva expresidenta profetessa, Carme Forcadell, ni en les idees entremaliades dels qui des de l'ombra construeixen argumentaris demagògics, fulls de ruta, o cabòries instrumentalitzades per arrogar-se el poder, quan aquest fineix a Occident per la seva idiota decadència, que es resisteix a veure o sensibilitzar. Jo no seré d'aquests, ni «d'eixe món», com cantava Raimon a les acaballes del franquisme. El somni del viatge a Ítaca pot sortir molt car, per més que alguns en facin causa de la seva supèrbia. Rodejat de talibans, l'Honorable Artur Mas no vol escoltar els crítics, perquè no hi són o perquè

s'amaguen. Jo sento, dia a dia, la palinòdia de «tot allò que els catalans no hem de fer mai més, Milián», com em repetia fins a l'obsessió el president Tarradellas a l'exili de Saint-Martin-le-Beau, al Palau de la Generalitat, a la seva residència de la Casa dels Canonges o al pis de la Via Augusta fins al dia de la seva mort. Era la coherència i la consistència d'un vell experimentat, ple de ferides del temps de la República i d'un exili de quasi trenta-vuit anys, que va enlairar el seny al cim i va ser respectat per dretes i esquerres a l'Espanya de la restauració de la democràcia. Aquell gran mestre de la política empírica va ser per a mi el millor professor de la síntesi d'una Espanya doble, partida ideològicament, però que va trobar la solució brillant en la Constitució del 1978, la de vida més llarga de la història constitucional d'Espanya. És per això que faig el meu examen de consciència ara i aquí, amb excés de penediments i també carregat de raons, memòries i confidències d'aquell home extraordinari que va ser el president Tarradellas. Tal vegada aquells records i aquelles reflexions em porten a aquest descàrrec de consciència que comença amb aquest llibre, en uns temps difícils i de compromís necessari.

El 4 de juliol del 2008, vaig publicar a *El Periódico de Catalunya* un article amb el títol «L'hora de la rebel·lia», en el qual expressava tot el meu desencís amb el PP de Catalunya, que avui és una mostra axiomàtica de la indignitat. Mai vaig conèixer tanta covardia en la política d'aquest país, per part dels qui prediquen llibertat, democràcia i lliure opció política. Una vegada més, la mà negra del directori nacional del PP, és a dir, de Madrid i des de Madrid (Ana Mato en concret), va venir a ficar-se en un procés congresual que, de nou, van intentar adulterar, inveterat costum en aquest sofert PP català, al qual mai se li ha respectat la seva llibertat de decidir, com es pot deduir de la caterva

d'immolats al llarg dels darrers vint anys. Ni ahir Aznar, ni ara Rajoy han superat aquella temptació d'interferir en la voluntat de «la molt dolenta militància catalana», que condemnen de manera sistemàtica a la tutela i la minoria d'edat. Una descomunal contradicció amb la història del partit, que va néixer com a idea i projecte a Catalunya a partir del 1970, i des d'aquí es va forjar, el 1972-1975, fins a la tornada de Fraga de la seva ambaixada londinenca, i la represa d'una activitat política ja al marge de qualsevol concomitència franquista.

Si ara prenc la ploma per denunciar aquestes coses és pel fet que en vaig ser fundador, amb un petit grup de persones —professionals i empresaris— d'una catalanitat i moderació que formava part substancial de la seva idiosincràsia, i perquè trenta anys de militància, si computem la fase pre-fundacional, assisteixen el meu dret a defensar una causa de què mai vaig renegar, però de la qual em sento divorciat des del 2000, quan em vaig retirar de la llista de diputats per les fermes discrepàncies amb Aznar i la seva manera d'entendre el partit i Catalunya. Ja aleshores, igual que el 1990, els meus enfrontaments crítics acostumaven a tenir un causant idèntic, Javier Arenas, sens dubte el més ratolinejaire, cínic i camaleònic líder d'aquesta organització política, a la qual es va incorporar després del desastre de la UCD el 1982, i d'haver aclarit la incògnita d'altres opcions per l'esquerra, en què, òbviament, no va apreciar rendibilitat o que li van tancar la porta. En conseqüència, som en el terreny dels oportunistes i de les conveniències personals, i no dels principis, els valors i les categories. Per aquesta raó es va fomentar la discrepància en el si del PP català, es van facultar les capelles i els cacics a la recerca d'una debilitat congènita, que impedeix formalment el desenvolupament d'una identitat pròpia, la qual, sens dubte, hauria incidit en la política espanyo-

la des de la peculiaritat catalana, de la mateixa manera que, anys enrere, succeí en el PSC. És a dir, mai es va voler ni tan sols assajar l'intent o el projecte d'un model semblant. Per què aquesta desconfiança?

No dubto que, darrere d'això, s'amaga una decidida actitud de recel cap a un centredreta català —i catalanista— que portés la representació de la genuïna causa catalana. El tracte del PP amb els catalans de la seva militància va ser injust gairebé sempre, perquè mai va estimar els valors i les persones en si mateixos; més aviat va pintar d'estranyes intencions els posicionaments, idees i interessos d'aquest grup de persones. Per això, quan es va haver de premiar el trasllat de vots catalans el 1996 i el 2000, es va marginar els militants històrics o els quadres habituals del partit, a favor d'intrusos i oportunistes (Josep Piqué, Anna Birulés, Miquel Nadal, Francesc Vendrell, etc.). Una humiliació injusta, innecessària i maldestra, si es fa un balanç *a posteriori* del que va passar amb aquestes persones i moltes altres que van ocupar càrrecs de segon ordre (Aurora Catà, Farreras, Susana Bouis, etc.). No se cercava la lleialtat provada al partit i el seu projecte, sinó la nova legitimitat del compromís personal de l'oportunista, sense menyscabament del seu valor com a persones. El PP català esdevenia una imprescindible moneda de canvi per als pactes parlamentaris del PP nacional o dels seus governs; una escandalosa instrumentalització de la voluntat i bona fe dels militants, gent per al partit, mai per als càrrecs o les responsabilitats categòriques. En aquest sentit, tampoc Vidal-Quadras en va ser una excepció, sinó una víctima en tota regla. El problema fonamental rau en la desconfiança amb Catalunya i els catalans.

Després de Fraga, des de la seva madrilenya del PP només s'ha apreciat el català domesticat, servil, elàstic i, si és possible, dependent econòmicament del partit o dels càrrecs

atorgats des de la dictadura de les llistes; així, es coartava tota independència individual, s'ofegava qualsevol temptativa de lideratge i se sotmetia tota l'estructura del seu poder territorial. Qui podia defensar un àtom d'autonomia o sobirania partidària? Els agosarats que ho van pretendre —Piqué entre ells— van tenir idèntic final: casa seva. La moneda de canvi serveix per al que serveix: per canviar de mà, per tancar tractes i compromisos o per pagar traïdors. Un partit que no trenqui aquest esquema, tan escassament ètic, està condemnat a la infravaloració, el menyspreu i la mort del seu vot. Aquest ficar la mà habitual ha condemnat el PP català al no-res que és avui, al pur testimoniatge, a l'existència vegetativa, a la defunció a termini fix.

Avui el problema del PP català és Madrid: l'entorn de Rajoy, la negació fàctica del respecte democràtic a les seves bases i militància, la violació sistemàtica de la voluntat i les opinions dels quadres; si més no, aquesta eterna concessió intervencionista de la gent de l'escola de Javier Arenas, que amb els seus fets confessen que el que és bo per a Catalunya no pot ser bo per a Andalusia o per a Espanya. Si no, ¿com pot explicar-se la dualitat ètica del PP andalús, que s'arroga punts de l'Estatut català que ells mateixos han qüestionat davant el Tribunal Constitucional? Com es justifica una campanya política en què utilitzen Catalunya com a contrapunt negatiu, sense envermellar per les seves manipulacions posteriors, que només els beneficien a ells? Com s'explica aquest article d'assimilació general en l'Estatut valencià de tot allò que aconseguixi Catalunya en el seu? Són conductes polítiques amorals o incoherents. No es pot collir vots per aquestes Espanyes a costa de donar bastonades a Catalunya i els catalans, com s'ha fet des del 2000 fins al congrés de València. Com tampoc es poden pagar vots andalusos (del PSOE) amb els suposats deutes històrics del senyor Chaves, quan els deutes, injustos i

estructurals, són a Catalunya. *Cornudos y apaleados*: aquest és el paper del PP català en aquest moment.

Crec arribada l'hora de la rebel·lió contra aquesta il·legítima manera de procedir de la intervenció sistemàtica sobre la voluntat dels militants del PP a Catalunya. Deixin-li l'opció democràtica mínima d'escollir els seus líders i programes. El PP és a Madrid un deficient exemple de quasi tot; tanmateix, en el seu dia no va trencar la lliure voluntat d'Alberto Ruiz Gallardón o d'Esperanza Aguirre i la seva gent díscola. És que Catalunya és una realitat social inferior a Madrid? ¿O pot ser que *madrileñizar* els procediments sigui una raó ètica suficient per fonamentar la manipulació de les voluntats que es congreguen a l'entorn d'un projecte o una idea política? ¿Així s'entén la democràcia interna després del congrés de València? Si aquest és el «centre» que ens ha de salvar, anem bé. Per això la legitimitat del procés imposa, encara que sigui per un cop i sense que serveixi de precedent, la rebel·lió com a resposta. És l'única dignitat que li resta a qui no pot escollir.

Alguns telespectadors es van mostrar sorpresos quan, la nit del 28 de febrer del 2014, vaig confessar la meua decepció per la política que desenvolupa el PP des del govern d'Espanya i les traces que es perceben, per acció o omissió, en els camins futurs del partit. Moltes persones m'han preguntat per la raó que va motivar una confessió de desengany tan explícita després de trenta anys de pertinença al PP i d'haver intervingut decisivament en els seus orígens a partir del 1970, en el que podríem qualificar dels «fonaments fundacionals» que donarien lloc a la seva cristallització el 1975 com a Reforma Democràtica Espanyola i Reforma Democràtica de Catalunya, ja diferenciades i amb un manifest —de la segona— que es publicà en català: *Crida per a una Reforma Democràtica*. El meu trencament amb el partit —primer AP, després PP,

amb alguna etapa entremig— es va produir definitivament l'any 2000, després del primer mandat de José María Aznar, tan brillant com efectiu gràcies al Pacte del Majestic amb CiU i Jordi Pujol. Però els meus lligams emocionals ja s'havien deteriorat a partir del 1996 a causa, fonamentalment, de la qüestió catalana i del tracte escolar al català, per a mi «una qüestió de consciència», com vaig argumentar públicament a Aznar en una reunió de diputats catalans i alguns líders del partit. En aquella ocasió, Fraga m'havia aconsellat que defensés el meu punt de vista amb totes les seves conseqüències. I tant que en va tenir, el 2000, quan es confeccionaren les llistes per al Congrés dels Diputats! Va ser el meu adéu al partit i la carrera política, tot i rebre diferents ofertes d'altres formacions catalanistes.

Però una cosa és la ruptura i una altra la decepció, tal com exposa Germà Bel en el llibre *Anatomia d'un desengany* (2013). Amb la reincidència en el Pla Hidrològic Nacional, que pot tenir uns efectes nefastos per al delta de l'Ebre i els seus territoris, va ser que me'n vaig desentendre i em vaig penedir de la causa que va ocupar quasi la meitat de la meua vida. Sóc dels qui mantenen els seus principis i lleialtats fins al final, mentre la situació sigui raonable. Quan els fets modifiquen la substància dels principis o els programes, el que és èticament digne és la retirada i, més tard, l'oblit. Els motius són clars:

- a) El PP s'ha transformat en una plataforma de poder i en un instrument per aconseguir aquest poder, lluny de la lleialtat als seus principis i la coherència amb els seus postulats.
- b) Durant la presidència de Rajoy i el seu govern des del novembre del 2011, s'ha marginat la majoria dels líders de referència del PP i també tots el que po-

guessin competir en una disputa pel lideratge, amb el pretext de contínues renovacions i «refundacions», que casualment mai afecten els antics naufragats de la UCD o els seus acòlits. És vergonyosa la usurpació de «drets» curriculars, si es pot parlar així, que s'ha produït en els últims anys.

- c) Els procediments utilitzats en el control i la superació de la gravíssima crisi que des del 2008 afecta l'economia i la societat del país han suposat un enorme deteriorament de les classes mitjanes, fins a la pèrdua del seu poder adquisitiu i el gran aclaparament fiscal. Precisament, Manuel Fraga va imposar des dels inicis de la fundació el doble objectiu d'un tractament preferencial de les classes populars i una manifesta predilecció per la consolidació de les classes mitjanes a Espanya. Era la seva obsessió en la gènesi del partit.
- d) Catalunya va ser sempre la meua batalla, i Fraga atengué hàbilment les meves propostes, que es van iniciar en el govern del 1976, quan comandava el projecte de la Transició, amb una idea que encara avui alguns reivindiquen: la Mancomunitat de Prat de la Riba. Fet que, a poc a poc, donaria lloc al consens constitucional i a les autonomies dissenyades pels constituents. Durant uns quants lustres va haver-hi ponts entre Catalunya i Espanya, fins a la majoria absoluta d'Aznar el 2000. Aleshores es va fer miques tot intent de comprensió mútua i el castellanisme va tornar als seus territoris amb tot el que després ha passat: una Espanya dissenyada des del sentiment i una lectura de la Història esbiaixada i castellanista.
- e) Trencats els ponts, després de la sentència del Tribunal Constitucional del 2010 sobre l'Estatut de Catalunya, jo vaig votar aquest segon Estatut «per raons de

mal menor»¹ (i vaig rebre una felicitació manuscrita del mateix Fraga: «Enhorabona pel mal menor»). Després de l'accés de Rajoy al poder, la incomprensió o el fet de desentendre's del tema català, probablement plantejat a destemps i amb inoportunitat per Artur Mas, va fer que el meu desengany pel tancredisme del cap del govern central davant la gravetat del repte que se li plantejava i la seva inoperància pel compromís negociador, deixant que s'instal·lés unilateralment el discurs únic a Catalunya, em portés al desencant i la desesperança de trobar una via de solució negociada, que em temo molt que és l'única per sobre de les il·lusions desaforades i un xic solipsistes.

- f) Finalment, la gota que va fer vessar el got va ser la inoportunitat amb què es tracten els interessos dels catalans —la majoria legítims, com el dret a la terra pròpia i el seu ecosistema cultural i econòmic al delta de l'Ebre, o l'ús de la pròpia llengua en els processos educatius que maldestrament ha administrat el senyor Wert—, i això m'ha conduït a aquest punt final de trenta anys de cooperació amb la història i la tradició del PP.

Educat al delta de l'Ebre (el Perelló i Tortosa) fins als vint-i-un anys, no em puc desentendre del lligam amb la terra, que estimo i de la qual em sento molt orgullós. Altra cosa seria una traïció. Per a mi el dret a la terra és sagrat, amb tot el que això comporta. No atendre'l suposa el divorci; i en això estic, en aquests moments força dolorosos, veient com es malmet una obra tan singular i reconciliadora com la del president Tarradellas, a qui professo respecte i admiració.

1. «Teoría del mal menor». *La Razón*, juny del 2006.